

Становище на Европейския икономически и социален комитет относно „Положението на хората с увреждания в страните от Евромед“

(2011/С 48/17)

Докладчик: г-н Meelis JOOST

На 16 юли 2009 г. Европейският икономически и социален комитет реши, в съответствие с член 29, параграф 2 от Правилника за дейността си, да изготви становище по собствена инициатива относно:

„Положението на хората с увреждания в страните от Евромед“.

Специализирана секция „Външни отношения“, на която беше възложено да подготви работата на Комитета по този въпрос, прие своето становище на 3 септември 2010 г.

На 465-ата си пленарна сесия, проведена на 15 и 16 септември 2010 г. (заседание от 16 септември), Европейският икономически и социален комитет прие настоящото становище с единодушие с 56 гласа „за“.

1. Заключение

1.1 ЕИСК изразява задоволство от факта, че много страни партньори от Средиземноморския басейн са ратифицирали Конвенцията на Организацията на обединените нации за правата на хората с увреждания и че по този начин са поставили основите за повишаване на качеството на живот на хората с увреждания.

1.2 ЕИСК привлича вниманието върху факта, че днес организациите на гражданското общество, представляващи хората с увреждания в страните партньори от Средиземноморския басейн, следва да бъдат по-ефикасно приобщени към осъществяването в рамките на Евро-средиземноморското партньорство сътрудничество. Активното участие на тези организации в развитието на гражданското общество изисква гарантирано финансиране.

1.3 ЕИСК призовава страните партньори от Средиземноморския басейн да насърчават подхода „Универсален дизайн“ при оформянето на жизнената среда, тъй като една достъпна и без бариери за всички среда също допринася за развитието на туристическия потенциал.

1.4 ЕИСК призовава Европейската комисия да гарантира, че отпускнатите на страните партньорки от Средиземноморския басейн финансови средства се предоставят и на организациите на гражданското общество, представляващи хората с увреждания, и че отделените за програмите на европейската политика на добросъседство средства не се използват по такъв начин, че да създават допълнителни пречки за пълноценното и равноправно участие на хората с увреждания в обществения живот.

1.5 Предвид културния контекст на страните партньори от Средиземноморския басейн и подобреното качество на живот на хората с увреждания, постигнато благодарение на модел, изграден върху благотворителни дейности, ЕИСК призовава заинтересованите страни да се насочат към прилагането на основан върху права подход, за да може обществото да поеме отговорността си за осигуряване благосъстоянието на хората с увреждания и техните средства за издръжка в ежедневието живот и за създаване на среда и услуги, които отчитат потребностите на всички потребители. Подобен подход е в съответствие

с Конвенцията на Организацията на обединените нации за правата на хората с увреждания.

1.6 Страните от Средиземноморския басейн трябва да наблегнат още повече върху развитието на форми на обучение, подходящи за хората с увреждания, за да се създадат качествени работни места и да се гарантира, че уменията на работната ръка отговарят на изискванията на пазара. Те трябва освен това да смекчат отрицателните последици от масовото напускане на селските райони, което се отразява върху заетостта и води до мигрантски вълни.

1.7 Ако изходим от основания на статистически данни извод, съгласно който хората с увреждания представляват най-малко 10 % от населението, може да се приеме, че броят на хората с увреждания, живеещи в страни партньори от Средиземноморския басейн, е около 25 милиона души. ЕИСК призовава ръководителите от Средиземноморския басейн да работят за създаването на равни възможности и по-специално за насърчаване на интеграцията на хората с увреждания на пазара на труда.

1.8 За да се засили сближаването между страните от двете страни на Средиземно море, средиземноморските страни партньори следва да бъдат приобщени към възможно най-голям брой инициативи, включително тематичните европейски години ⁽¹⁾ европейската столица на културата или неотдавнашната инициатива, съгласно която всяка година се определя европейска столица за достъпност за всички ⁽²⁾.

2. Въведение

2.1 В предходните си становища Европейският икономически и социален комитет разгледа въпроса за социалното развитие в средиземноморските страни партньори ⁽³⁾.

⁽¹⁾ 2010 г. – Европейска година на борба с бедността и социалното изключване

⁽²⁾ ОВ С 354 от 28.12.2010 г., стр. 8.

⁽³⁾ REX/251, докладчик: г-н. Ivan VOLEŠ.

2.2 Комитетът реши да изготви настоящото становище по собствена инициатива, за да повиши информираността за положението на хората с увреждания в Средиземноморския басейн и да даде своя принос за подобряване на положението им. Понастоящем социалният сектор се намира в решаваща фаза на развитие, съпътствана от значителни предизвикателства в целия свят.

2.3 Започналият през 1995 г. процес от Барселона, който даде нов импулс на отношенията между ЕС и неговите съседни от Средиземноморския басейн (4), създаде нови условия за установяването на пространство на мир и икономически просперитет в региона. Въпреки това, петнадесет години след приемането на декларацията от Барселона не е отбелязан значителен напредък.

2.4 Стартираната през 2008 г. инициатива Съюз за Средиземноморието даде нов тласък на сътрудничеството, който участниците в евро-средиземноморското партньорство могат да използват за постигане на балансирано развитие на региона. С оглед на това, социалните въпроси, включващи по-специално подобряването на положението на хората с увреждания, биха могли да придобият особено значение в това развитие.

2.5 В рамките на споразуменията за партньорство Европейската комисия би могла да придаде по-голяма тежест на аспекта на развитието в социалния сектор и да привлече още по-силно вниманието върху факта, че е спешно необходимо да се подобри социалното сближаване.

2.6 През октомври 2002 г. в Ливан беше поставено началото на арабското десетилетие на хората с увреждания, което ще завърши през 2012 г. В проявата взеха участие деветнадесет арабски държави и представители на повече от сто организации на арабското гражданско общество, защитаващи интересите на хората с увреждания. Приетата по този повод декларация представляваше резултатът от един продължителен процес на консултации между министрите по социалните въпроси на държавите участници.

2.7 Редица страни от Средиземноморския басейн (5) са ратифицирали Конвенцията за правата на хората с увреждания, която има за цел да гарантира правата на хората с увреждания и да подобри качеството на живота им. В контекста на ЕС процесът на ратификация на конвенцията е свързан с предложение за директива относно борбата срещу дискриминацията, във връзка с която ЕИСК изготви становище. Директивата, чиято цел е борбата с дискриминацията в различни области на живота, все още не е приета, но е в процес на изготвяне. По този начин Европейският съюз бързо напредва към осигуряването на правна защита на хората с увреждания.

(4) Понастоящем, Съюзът за Средиземноморието включва 27-те държави-членки от ЕС и следните страни от средиземноморския басейн: Алжир, Мароко, Тунис, Турция, Египет, Израел, Палестина, Сирия, Ливан, Йордания, Хърватска, Албания, Черна гора, Босна и Херцеговина, Монако, Мавритания, както и Либия като наблюдател

(5) <http://www.un.org/disabilities/>.

2.8 Сътрудничеството в областта на развитието на човешките ресурси даде положителни резултати. Индексът за човешкото развитие се е повишил от 0,694 през 1995 г. на 0,736 през 2007 г. (6). Настоящата криза има отрицателно въздействие върху развитието и поради това е важно да се положат специални усилия да се осигурят равни възможности в рамките на социално-икономическото развитие на средиземноморските страните партньори.

2.9 Положението на хората с увреждания и качеството на живота им са различни в отделните страни партньори от Средиземноморския басейн. Настоящото становище насочва вниманието на държавите върху необходимостта от подобряване на положението на хората с увреждания и ефикасността на действията на организациите на гражданското общество, работещи в тази област, както и върху необходимостта представителите на тези организации да участват още по-активно, отколкото досега в осъществяващото се евро-средиземноморско сътрудничество по въпросите на гражданското общество. Примерите на отделни държави, както и препратките към проведените в тях проучвания и към събраните данни показват ясно, че посочените държави се отнасят сериозно към интеграцията на хората с увреждания и са предприели стъпки за подобряване на социалното сближаване.

3. Социално приобщаване и равни възможности

3.1 В основата на процеса от Барселона (1995 г.) е целта за постигане на още по-силно сближаване на социално-икономическите тенденции от двете страни на Средиземно море. Въпреки това не се отчитат специфичните потребности на някои групи хора. Политиката на сближаване на ЕС показва, че насърчаването на равните възможности за групите в неравносложно положение, както и засилване на социалното сближаване, могат да донесат ползи за цялото общество.

3.2 При създаването на съвместно пространство за свободна търговия, особено важно е условията на живот и средствата за издръжка на хората с увреждания в страните-партньори да се доближават все повече до съществуващите практики в ЕС. За постигането на тази цел хората с увреждания следва да се приобщат по-ефикасно към процеса на вземане на решения на национално, регионално и местно равнище.

3.3 Сред факторите, които допринасят за намаляване на бедността, са и приобщаващата образователна система, политиката на заетост, балансираното регионално развитие и участието в процеса на вземане на решения; те повишават освен това привлекателността на страните партньори от Средиземноморския басейн като място за работа и за живот и по този начин ограничават емиграцията. В крайна сметка социалното приобщаване засилва мобилността на хората. В много страни партньори от Средиземноморския басейн на децата с увреждания се отказва необходимият достъп до образование, в резултат на което, когато достигнат възраст за започване на трудова дейност, пазарът на труда и възможностите, които предлага, остават до голяма степен недостъпни за тях.

(6) ПРООН.

3.4 В повечето училища в средиземноморските страни партньори няма възможности за обучение на децата с увреждания. Почти половината от тези деца живеят разделени от семействата си в специализирани заведения. Хората с увреждания не могат да упражняват правото си да участват в пазара на труда, макар че в страните партньори са приети конкретни закони, в които е включено задължението да им се оказва подкрепа и да им се предоставят възможности за заетост на пазара на труда. Проведеното през 2003 г. от Съюза на хората с физически увреждания в Ливан (*Lebanese Physically Handicapped Union – LPHU*) проучване показва, че институциите, получаващи по-голямата част от средствата, предназначени за хората с увреждания, не им осигуряват образованието, необходимо за тяхното интегриране на пазара на труда.

Конвенцията на Обединените нации относно правата на хората с увреждания в Евро-средиземноморския регион

3.5 Конвенцията на Обединените нации относно правата на хората с увреждания беше ратифицирана от следните страни партньори, които не са членки на ЕС: Алжир, Босна и Херцеговина, Мароко, Тунис, Турция, Египет, Сирия, Йордания, Хърватска и Черна гора. Все още не са я ратифицирали Израел, Палестина, Ливан, Албания, Мавритания, Монако и Либия (със статут на наблюдател). Някои държави-членки на ЕС също още не са ратифицирали конвенцията.

3.6 Разпоредбите на конвенцията гарантират на хората с увреждания защита срещу дискриминацията във всички области на живота: заетост, достъп до средства за транспорт, обществени сгради и жилище. В конвенцията се подчертава изрично необходимостта да се гарантира наличието на съответни услуги и подходяща социална защита както в градовете, така и извън тях.

3.7 В конвенцията се отделя важно място на достъпа до образование, на правото свободно да се избира местоживеенето, правото на семеен живот, както и участието в политическия живот. Разпоредби на конвенцията се отнасят конкретно до жените и децата с увреждания – две групи, които имат голямо значение за засилване на социалното сближаване в рамките на евро-средиземноморското сътрудничество.

3.8 Освен това към основния текст на конвенцията е приложен факултативен протокол. Държавите, които са подписали и ратифицирали конвенцията, се задължават да създадат обсерватория, която да следи за нейното спазване. Същевременно с ратифицирането на конвенцията държавите участници се задължават да представят доклад на Обединените нации във връзка с осъществения напредък за привеждане на положението на хората с увреждания в съответствие с разпоредбите на конвенциите.

3.9 Ратификацията на конвенцията е първият етап от един дълъг процес, водещ към промяна в поведението на обществото

към хората с увреждания и тяхната жизнена среда, като това се отнася както за държавите-членки на ЕС, така и за страните партньори от Средиземноморския басейн. Понастоящем социално-икономическото положение на някои групи от населението, по-специално на хората с увреждания в страните от южната част на Средиземноморието, не е в съответствие с разпоредбите на конвенцията.

Изтерението, свързано с равните възможности в регионалното развитие

3.10 Регионалното сътрудничество между страните партньори от Средиземноморския басейн заема важно място в подобряването на ежедневния живот на хората с увреждания. Следва да се насърчават много по-ефективно отколкото досега възможностите за мобилност, разпространението на информация, създаването на услуги за хората с увреждания и изпълнението на съвместни проекти. Националното сближаване в региона, което се изразява в устойчиво развитие на селските райони, както и наличието на услуги за хората с увреждане и в райони извън градските зони, повишава конкурентоспособността на страните партньори от Средиземноморския басейн.

3.11 Отношенията между средиземноморските страни партньори и отношенията в рамките на евро-средиземноморското партньорство следва да се характеризират с взаимно разбиране, включително толерантност между различните групи от населението и борбата срещу дискриминацията.

3.12 Социалната уязвимост на селските райони в средиземноморския басейн се проявява под формата на бедност, безработица, липса на инфраструктура, влошаване качеството на почвата и непрекъснат процес на масово напускане на селските райони. Държавите следва да положат максимални усилия, за да спрат тази отрицателна тенденция.

Организации на гражданското общество, представляващи хората с увреждания и ролята им в обществото

3.13 В повечето държави-членки на ЕС съществуват представителни организации, в които влизат различни сдружения на хората с увреждания. Тези представителни организации помагат на различните групи хора с увреждания да разберат по-добре потребностите на другите групи и да изразяват общо мнение при изготвянето на политиките. Следва да се подкрепи създаването и укрепването на представителни организации на сдруженията на хората с увреждания в страните партньори от Средиземноморския басейн.

3.14 Представителните организации на сдружения на хора с различен вид увреждане бяха създадени в следните страни партньори от Средиземноморския басейн: Мароко, Йордания, Тунис, Египет.

3.15 *Handicap International* организира конкурс за организации с нестопанска цел, за да ги насърчи да приобщават хората с увреждания към своите дейности.

Тунис и Йордания бяха включени в Програмата на ООН за развитие (ПРООН). В Йордания като партньор на ПРООН беше създадена организация за хора с физически увреждания, наречена *Al Hussein Society for the Habilitation and Rehabilitation of the Physically Challenged* (дружество „Al Hussein“ за абилитация и рехабилитация на хората с увреждания). Тя има за цел да даде възможност на хората с физически увреждания да се възползват от възможностите, предлагани от информационните технологии, като се оборудват помещения със специални компютърни програми, по-специално графични приложения и като се предоставят курсове по информатика.

3.16 Световният интернационал на хората с увреждания (DPI), представителна организация на международно равнище, посочва на интернет сайта си, че в рамките на организацията в процес на разработване е шести регион, който включва арабските страни. Според DPI вече десет страни са изразили желание да се присъединят, като подготвителната работа следва да завърши след около два до три месеца.

4. Повишаване качеството на живот на хората с увреждания чрез обвързване на благотворителните дейности с основан върху правата подход

4.1 Предвид културната среда, религията оказва силно влияние върху отношението към хората с увреждания в Средиземноморския басейн и ролята им в обществото. Различните разбирания за причините на уврежданията би следвало да бъдат заменени от научно обоснована информация, което би било от полза за подход към проблемите на хората с увреждания, който се основава на техните права. В страните партньори от Средиземноморския басейн има тенденция отношението на обществото към хората с вродено или придобито увреждане да се различава значително, като хората с вродено и изключително тежко видимо увреждане страдат в най-голяма степен от дискриминация. Затова е много важно да се дава информация за различните видове увреждания и да се изтъкват познанията и способностите на хората с увреждания.

4.2 В Мароко например около 25 % от семействата страдат от последиците на неблагоприятната представа, свързана с увреждането. Наличието на видимо увреждане значително усложнява достъпът до услуги. Важната роля на религията и семейството в Мароко е в основата на разпространяването сред обществото на подход, основан на благотворителни дейности. Въпреки това благородният принцип, съгласно който следва да се помага на хора в нужда, не е достатъчен сам по себе си да гарантира, че хората, които страдат от различни увреждания или хронични болести, са в състояние да се справят с живота.

4.3 Освен подобряване на качеството на живот на хората с увреждания благодарение на благотворителните дейности, би могло също да се положат усилия за непрекъснато подобряване на услугите и на жизнената среда. Сдруженията на хората с увреждания и други социално ангажирани организации на гражданското общество биха могли с подкрепата на обществото успешно да добавят към благотворителните дейности един модел, основан върху правото. Изключително важно е да се приобщят хората с увреждания към процесите на вземане на решения, които се отнасят до развитието на социалната система. В Мароко например се наблюдава тенденция към подмяна на модела, почиващ върху благотворителни дейности, с подход, насочен в по-голяма степен към правата. Положителен пример за такъв подход в една от страните партньори от Средиземноморския басейн са осъществяваните от *Handicap International* (HI) проекти в Мароко, където държавата или местен орган на управление прилага споменатия модел. *Handicap International* е неправителствена организация, извършваща дейност в Мароко от 1993 г.

4.4 Проведено през 2004 г. с финансовата помощ на Министерството на социалните въпроси проучване относно положението на хората с увреждания и по-специално на децата с увреждания и на техните семейства показва, че 70 % от хората с увреждания нямат достъп до образование и че само 30 % от децата с увреждания посещават училище. Стана ясно, че основният проблем произтича от липсата на социални услуги, на специалисти, както и на факта, че изключването от учебната система поражда в 50 % от случаите отрицателно отношение към децата с увреждания. В заключение бяха изготвени следните препоръки:

- Обществото като цяло трябва да промени отношението си към хората с увреждания.
- В Мароко и в Тунис беше изготвена правителствена стратегия за периода 2006-2011 г., чиято цел е да се разшири гамата на предоставяните услуги на хората с увреждания в региона, като се обединят местните центрове в една мрежа. В Мароко понастоящем има около сто сдружения, работещи в полза на хората с увреждания.
- Обучението на доставчици на услуги (напр. създаване на мрежа от физиотерапевти съвместно с Министерството на здравеопазването) е сърцевината на тази стратегия.
- Всички заинтересовани групи на място трябва да бъдат приобщени към работата на мрежата за хора с увреждания.
- Освен разработването на мерки за медицинска рехабилитация, следва да се работи още по-активно, възможно най-близо до местните общности, за разпространяването на подходящи знания.

4.5 Особено внимание заслужава положението на децата с увреждания или на семействата, в които живеят хора с увреждания в страните партньори на Средиземноморския басейн. Хората с увреждания и семействата, които се грижат за тях, по-специално за децата с увреждания следва лично да участват в решенията, свързани с предоставянето на нови услуги, със създаването на подходящи възможности за рехабилитация и на други услуги. В рамките на сегашната система за социална помощ и рехабилитация, семейството се явява партньор на местната администрация, на представителите на националните власти, но и на доставчиците на услуги. То прави предложения, свързани с услугите, участва в проектирането на услугите и е ценен съветник по всички въпроси, свързани с уврежданията. При липсата на развита мрежа от услуги е възможно да се приложи споменатият по-горе подход, основаващ се на рехабилитация в рамките на общността, и да се осигури съдействието на неформални групи за подкрепа на хората с увреждания, както и това на сдружения с нестопанска цел (юридически лица), работещи в тази област.

Социално-икономическото развитие и мерките за подобряване на условията на живот на хората с увреждания

4.6 Единствено чрез предоставяне на систематична и непрекъсната подкрепа, хората с увреждания ще бъдат в състояние да се справят с ежедневието си живот и да предявяват правата си. Като се има предвид, че различията в социално-икономическото развитие на отделните средиземноморски страни и настоящата криза оставят съвсем малка възможност за действие за разработване на услуги, важно е самите хора с увреждания да участват активно в търсенето на решения.

4.7 Най-добрият залог за успех на социалната интеграция е да се осигурят възможности за заетост. В тази насока следва да се вземат предвид както възможностите за заетост на основния и отворен пазар на труда, така и упражняването на защитена и субсидирана професионална дейност. В Европейския съюз чрез законодателни мерки и прилагане на добри практики бяха предприети стъпки за подобряване на положението със заетостта на хората с увреждания. По повод на Европейската година на хората с увреждания 2003 организациите на социалните партньори в ЕС отново потвърдиха своята обща декларация за насърчаване на заетостта на хората с увреждания. Централната идея на тази декларация, насочена по-скоро към уменията, отколкото към увреждането, е добро средство за предприемане на необходимите стъпки за насърчаване на заетостта на хората с увреждания в средиземноморските страни партньори, особено чрез предприятия на социалната икономика.

4.8 Интеграцията на хората с увреждания на пазара на труда в страните-партньори от средиземноморския басейн може също да се опира върху сключеното през 1993 г. от арабските държави споразумение за насърчаване на заетостта и на рехабилитацията на хората с увреждания. В него се подчертава необходимостта от подобряване на достъпността на работната среда за хората с увреждания и улесняване ползването на обществен транспорт от тях. Освен това е предложено да се въведе квота за

заетост на хора с увреждания. Става въпрос за мярка, която е също разпространена в някои от държавите-членки на ЕС, и която има за цел да подобри заетостта на хората с увреждания.

4.9 Хората с увреждания искат и те да допринасят за обществото, но за да направят това, следва да се създадат подходящи условия, почиващи върху пълна и основана на права интеграция в обществото на хората с увреждания. Важно е също така да се подкрепя работата на сдруженията на хората с увреждания. Държавата следва системно да се грижи за гражданите и по-специално за хората с увреждания, които представляват най-уязвимият елемент на обществото.

4.10 Жените участват по принцип активно в изпълнението на мерки, целящи повишаване качеството на живот на хората с увреждания, или самостоятелно в семейна среда или в рамките на обществени дейности. Ролята, която изпълняват жените в осъществяването на тези дейности, заслужава признание. Същевременно социалните дейности не може да се изпълняват единствено от семействата. В средиземноморските страни партньори в семейства, където живеят деца с увреждания, жените, т.е. майките на въпросните деца, често полагат основните грижи – тенденция, която се засилва от религиозните убеждения и културните особености.

В доклад от 2002 г. относно човешкото развитие в арабския свят се описва общото положение на жените, на децата и на малцинствата в страните партньори от Средиземноморския басейн. В него се посочва, че през 2000 г. приблизително 53 % от жените са били неграмотни. Съгласно предвижданията до 2015 г. този процент няма да падне под 37 %.

4.11 Като положителен пример за програма в областта на социалната сигурност в Средиземноморския басейн може да се посочат осъществяваните от *Handicap International* (HI) проекти в Тунис, чиято цел е да се развие социалната сигурност и солидарност, като се приобщят както специалисти, обхванати в мрежа, така и крайните потребители т.е. хората с увреждания и техните семейства. От 1998 до 2002 г. *Handicap International* осъществи проекта „Превенция на уврежданията при децата“, който имаше за цел да повиши качеството на услугите за деца с увреждания и включваше обучение на специалисти по рехабилитация и доставка на необходимото оборудване за специализирани центрове. В резултат на изпълнението на конкретен проект бяха оборудвани две клиники за рехабилитация; в периода 1998–2003 г. бяха изградени център за рехабилитация, цех за помощни средства и две мобилни работилници за ремонт на технически средства. Осъщественият от *Handicap international* между 2004 и 2006 г. проект в Мароко, Алжир и Тунис „Подкрепа за самостоятелност на хората с увреждания в Магреб“ имаше за цел да насърчи инициативите на място, за да се стимулира социалната интеграция на хората с увреждания, да им се помогне да придобият по-голямо самочувствие и достойнство. В проекта участваха също Министерството на социалните въпроси на Тунис и различни сдружения на хората с увреждания.

4.12 Програмата „Евромед младеж“, която представлява един от стълбовете на дейността, осъществена от Европейската комисия в полза на младежта в страните от третия свят, е ярък пример за проект, осъществен от Европейския съюз в средиземноморска страна партньор с оглед промяна в отношението към хората с увреждания. Това е една от регионалните програми по третата глава от процеса от Барселона, чиято цел е да се развие неформалното образование и межкултурния диалог в 27-те средиземноморски страни партньори. В близко бъдеще броят на участниците ще нарасне на 37 държави. Програмата „Евромед младеж“ е конкретна инициатива, която е част от евро-средиземноморското партньорство. Предоставените средства по програмата могат да се използват за насърчване на взаимното разбиране между младежите от страните партньори от Средиземноморския басейн, за развитие на процеса на демократизация на гражданското общество, повишаване на гражданската смелост на младежите, особено на младите жени, подпомагане на младежките организации да изразяват позициите си и те да бъдат вземани под внимание, както и насърчване обмена на информация и опит. Подобни мерки могат именно да доведат до промяна в отношението към хората с увреждания или страдащи от хронични болести. Започналата през 1999 г. програма може да се разглежда като продължение на Младежката програма на Европейската комисия в този регион.

5. „Универсален дизайн“: създаване на среда без бариери в Средиземноморския басейн

5.1 В страните партньори от Средиземноморския басейн конструкцията на сградите и транспортния сектор все още не са адаптирани към нуждите на хората с увреждания. Следва да не се забравя, че освен хората с увреждания и други групи от населението ползват предимствата на една достъпна и без бариери среда, като например семействата с деца, възрастните хора и хора с временна намалена мобилност в резултат на злополука.

5.2 Подходът „Универсален дизайн“ означава да се проектират продукти и жизнената среда по такъв начин, че всеки да може да ги използва с възможно най-малко ограничения, без да е необходимо адаптиране или специално решение. „Универсален дизайн“ разпространява ползите си във връзка с други социални цели и е неразривна част от едно глобално решение.

5.3 Основните принципи на „Универсален дизайн“, които следва да се вземат под внимание при организирането на нашата жизнена среда, са следните:

- пълноценно и равноправно ползване от различните групи от населението;
- първостепенно значение на въпроса за правата на човека в идеята на „Универсален дизайн“
- достъпност/гъвкаво ползване - възможност за лесно извършване на промени;

— прост и интуитивен характер, като се взема под внимание логиката на ползвателя;

— изчерпателна информация за ползвателя;

— устойчивост - създадената среда е устойчива на износване и повреди;

— средата и свързаните с нея помощни средства не трябва да изискват голямо физическо усилие;

— създадената среда е просторна и адаптирана за използване от хора, използващи различни помощни средства.

5.4 Освен организацията на физическата среда, важно внимание се отделя и на отношението на хората. Безопасността на движението по пътищата в градска среда зависи до голяма степен от вниманието, с което участниците в пътното движение се отнасят към другите участници. При създаването на достъпна и без бариери среда, дейностите за повишаване на информираността са изключително важни.

5.5 В някои средиземноморски страни партньори (Йордания, Мароко, Тунис и др.) вече е създадена правна рамка за достъпност на обществени места. Конвенцията на Организацията на обединените нации за правата на хората с увреждания изрично предвижда, че неспазването на принципа за достъпност за хора с увреждания представлява дискриминация. Особено важни са също така безбарьерният достъп до работното място и безопасността на работното място.

5.6 Улеснено е ползването на обществен транспорт от хора с увреждания на места, където железопътният транспорт се насърчава и модернизира. В Мароко например железопътният трафик е добре развит и хората с увреждания могат да се качат на влак, ако в сградите на гарата и на пероните има осигурен достъп за тях.

5.7 Следва да се изтъкнат положителните примери за премахването на бариери в транспортния сектор или други проекти, осъществени в рамките на инициативата „Достъп за всички“ в средиземноморските страни-партньори.

5.8 В Йордания например бяха взети мерки, целящи прилагането в ежедневието живот на правните разпоредби, гарантиращи достъп на хората с увреждания до публични места. С оглед на това градските власти на община Аман организираха двудневно изслушване със съдействието на Съвета за хората с увреждания. Желателно такива инициативи да има в целия регион.

Среда без бариери – двигател за туристическия сектор

5.9 Всяка година повече от 40 милиона туристи посещават страните партньори на ЕС в Средиземноморския басейн. В туристическия сектор изключително важна роля играе средата без бариери и прилагането на принципите на подхода „Универсален дизайн“. Удобството и достъпността са важни фактори, които оказват влияние върху туристите при избора на дестинация за прекарване на отпуската им. Ето защо се предпочитат региони, в които се полагат усилия да се създаде среда без бариери.

5.10 Принципите на подхода „Универсален дизайн“ следва да се прилагат при осъществяването на съвместни проекти и особено на финансирани от ЕС проекти. Важно е също така да се насърчава премахването на бариери в транспортния сектор <http://www.euromedtransport.org>.

5.11 Докладът на Съвета на Европа, озаглавен „Постигане на пълно участие чрез Универсален дизайн“, предлага серия от добри практики, които позволяват да се използват предимствата на среда, достъпна за всички, за да се насърчи интеграцията на хората с увреждания. Средиземноморските страни партньори на ЕС биха могли да се вдъхновят от тези положителни примери.

5.12 Признаването, че една среда без бариери, основана на принципите на универсалния дизайн, оказва положително въздействие върху икономическото развитие на обществото, представлява основен довод за насърчване на политиките да работят за създаването на среда, достъпна за всички, включително за хората с увреждания.

5.13 При прилагането на концепцията „Универсален дизайн“ следва да се вземат предвид многобройните препятствия, с които се сблъскват хората с увреден слух и незрящите хора. Препятствия от такъв характер следва да се отстраняват, за да се гарантират на всички хора еднакви права по отношение на достъпа до стоки и услуги във всички области на живота.

6. Засилване на сътрудничеството между ЕС и средиземноморските страни партньори по въпроси, свързани с хората с увреждания.

6.1 Във всички страни партньори от Средиземноморския басейн има представителства на Европейския съюз. Това улеснява запознаването с конкретни тематичните области на политиката на ЕС. Представителствата на ЕС следва да дадат пример и да бъдат отворени за сдруженията на хората с увреждания. Освен това следва да се гарантира, че сградите на тези представителства, които са отворени за обществеността, са проектирани и оборудвани в съответствие с принципите на концепцията за универсален дизайн.

6.2 След приемането на Договора от Амстердам през 1999 г. борбата с дискриминацията на хора с увреждания е сред главните теми на ЕС. Понастоящем се води дебат във връзка с европейска директива за борба с дискриминацията, по която ЕИСК изготви становище⁽⁷⁾. 2010 г. е Европейска година на борба с бедността и социалното изключване. Предвид социалното положение в средиземноморските страни, следва да се използва тази възможност, за да се задълбочи сътрудничеството с тези държави. Гражданското общество и правителствата на средиземноморските страни партньори биха могли да бъдат приобщени в по-голяма степен към дейностите, провеждани в рамките на тематичните години.

6.3 Европейските тематични години и други инициативи за повишаване на осведомеността на широката общественост относно приоритетите на Европейския съюз биха могли да се използват за информиране от страна на организациите на гражданското общество на страните партньори от Средиземноморския басейн, които работят в социалната сфера и по въпроси, свързани с правата на човека и борбата с дискриминацията. На практика работата по повишаване на осведомеността е много важна, тъй като следва да предизвика промяна в поведението и да повиши качеството на живот на хората с увреждания и други хора в неравностойно положение.

6.4 Неотдавнашното предложение подобно на европейска столица на културата да се определя и европейска столица на достъпност за всички, следва при всички положения да се включи в евро-средиземноморския процес, за да могат градовете на страните партньори също да се стремят към титлата.

6.5 ЕИСК застъпва освен това схващането, че инвестициите в НИРД биха насърчили разработването на нови технически помощни средства, както и на нови продукти и услуги, базирани върху ИКТ, и по този начин биха допринесли за подобряване на качеството на живот на хората с увреждания, за намаляване на здравните и социалните разходи, за облекчаване на достъпа до пазара на труда и биха благоприятствали създаването на нови работни места.

6.6 Насърчаването на сътрудничеството между Европейския форум на хората с увреждания (EDF) и сдруженията на хората с увреждания в средиземноморските страни партньори, както и засилването на преките контакти между сдруженията на хората с увреждания на държавите-членки на ЕС и страните партньори от Средиземноморския басейн ще имат положително въздействие върху създаването на представителни организации в страните, където все още няма такъв вид организации.

(7) ОВ С 182 от 4.08.2009 г., стр. 19.

6.7 Европейският форум на хората с увреждания работи с Арабската организация на хората с увреждания, създадена в Кайро през 1989 г. като независима представителна организация на сдруженията на гражданското общество, представляващи хората с увреждания в редица страни. Председателят на Арабската организация на хората с увреждания г-н Naser

Al-Mahmood участва като ръководител на делегацията на общото събрание на Европейския форум на хората с увреждания, организиран през 2010 г. в Мадрид. Това сътрудничество е от голямо значение за подобряване на положението на хората с увреждания в средиземноморските страни партньори.

Брюксел, 16 септември 2010 г.

Председател
на Европейския икономически и социален комитет
Mario SEPI
